

Verborgen werelden ~

Samenvatting en conclusies

Jongens die seksueel misbruikt worden en jongensprostitués vormen groepen die grotendeels voor de buitenwacht verborgen blijven. Met dit onderzoek hebben we getracht om de wereld van deze jongens binnen te komen. Centrale onderzoeksvragen waren:

- * *Wat is het voorkomen van jongens als slachtoffer van seksueel misbruik?*
- * *Wat is bekend over de aard en omstandigheden van seksueel misbruik van jongens?*
- * *Wat is het voorkomen van jongens werkzaam als prostitué en in welke vormen van prostitutie?*
- * *Wat is bekend over de aard en omstandigheden van deze vormen van prostitutie?*
- * *Kan inzicht gekregen worden in de etnische afkomst van deze jongens?*
- * *Zijn de verschillende groepen jongens in beeld bij de hulpverlening?*

De focus lag bij *minderjarige jongens* (jonger dan 18 jaar). Bij seksueel misbruik lag de nadruk op seksueel misbruik *buiten* de familiesfeer en beperkten we ons tot jongens die vóór hun 18e jaar slachtoffers werden van seksueel misbruik. Bij de jongensprostitués, dat wil zeggen: jongens die tegen vergoeding seks hebben met mannen, lag de maximumleeftijd op 21 jaar, maar moesten zij vóór hun 18e jaar begonnen zijn met seks tegen vergoeding. Het onderzoek concentreerde zich in Amsterdam en Twente. Bij de cijfers over seksueel misbruik van minderjarige jongens is gestreefd naar een landelijke schatting.

14.1 *Minderjarige jongens als slachtoffer van seksueel misbruik buiten de familie*
Op twee manieren is gezocht naar cijfers over seksueel misbruik van minderjarige jongens: bij hulpverleningsinstellingen en bij de politie. Hulpverleners melden geen zicht te hebben op seksueel misbruik bij hun cliënten en áls er al vermoedens zijn, dan kunnen of durven zij die niet uit te drukken in

omvangschattingen. Derhalve zijn er geen 'harde' hulpverleningscijfers over seksueel misbruik van minderjarige jongens in Nederland en ook 'zachte' cijfers kan de hulpverlening niet leveren.

Politiegegevens bieden soelaas, zij het dat een belangrijke beperking van politiecijfers is dat deze sterk afhankelijk zijn van melding- en aangiftebereidheid. We kunnen op basis van de politiecijfers dus alleen een schatting maken van het aantal *geregistreeerde* gevallen van seksueel misbruik van minderjarige jongens.

Op basis van dossieranalyse in Amsterdam en Twente uit het jaar 2007 en vervolgens een bewerking van registratiegegevens van alle politieregio's van alle zedenzaken in de periode 2003-2007 waarbij een minderjarige jongen betrokken was, komen we uit op landelijke schatting van jaarlijks *680 geregistreeerde zaken* van seksueel misbruik van minderjarige jongens buiten de familiesfeer met circa *800 geregistreeerde minderjarige slachtoffers*. Dit laatste komt neer op 0.04% van de minderjarige jongens in Nederland. Deze schattingen liggen veel lager dan in eerder onderzoek. Die cijfers golden echter voor zowel jongens als meisjes en/of voor zowel misbruik binnen als buiten de familie. Lagere schattingen waren dus te verwachten. Daarbij komt dat onze cijfers uitsluitend betrekking hebben op geregistreeerde zaken, terwijl andere schattingen gebaseerd zijn op zelfrapportage.

Uit analyse van de Amsterdamse en Twentse politiedossiers komt het volgende profiel van (verdachte) plegers van seksueel misbruik buiten de familiesfeer van minderjarige jongens naar voren. De overgrote meerderheid is van het mannelijke geslacht. Een fors deel is zelf minderjarig. Daarvan is een deel te betitelen als 'kindmisbruiker' (tenminste vijf jaar ouder dan het slachtoffer). Naast deze 'kindmisbruikers' zijn er ook oudere, zelfs bejaarde pedoseksuele daders. Uit de politiedossiers blijkt ook dat een ruime meerderheid van de daders afkomstig is uit de dagelijkse omgeving van het slachtoffer. Veelal zijn het buurt- of klasgenoten. Het stereotiepe 'oudere pedoseksuele roofdier in de bosjes' komt, althans in de politieregistratie, nauwelijks voor.

De meest vergaande handelingen in de misbruikzaken die we analyseerden op basis van Amsterdamse en Twentse politiedossiers waren meestal "hands-on", maar uiteenlopend in ernst (van betasten van het lichaam met de kleren aan tot en met anale penetratie). In ruim een kwart van de gevallen zette de dader het slachtoffer aan tot seksuele handelingen, bood hij zijn geslachtsdeel aan (maar

raakte het slachtoffer dit niet aan) of masturbeerde hij voor het slachtoffer (“live” of via de webcam). Betasten van geslacht, achterwerk of andere lichaamsdelen, al dan niet naakt, kwam eveneens bij ruim een kwart voor. Manuele of orale seksuele handelingen werden zowel door slachtoffer als verdachte gedaan. Bij anale penetratie (soms met een voorwerp) was het slachtoffer altijd de passieve partij.

14.2 Jongensprostitutie

Er zijn geen betrouwbare cijfers te geven van het aantal jongens dat tegen vergoeding seks heeft met mannen, zelfs geen onderbouwde (ruwe) schattingen. Wel wijst alles erop dat minderjarige jongens veruit in de minderheid zijn. Dat toch het beeld bestaat dat er relatief veel jonge jongens in de prostitutie werkzaam zijn, komt mede op het conto van jongensprostitués zelf. Zij doen zich vaak jonger voor dan zij in werkelijkheid zijn. Leeftijd is als het ware hun ‘beroepsgeheim’, want door zich jonger voor te doen, liggen zij beter in de markt.

Jongens die aan seks tegen vergoeding doen, leggen op zeer uiteenlopende manieren contact met hun klanten. Vooral internet scoort hierbij hoog. De overgrote meerderheid van de 44 jongens die we interviewden maakt hier gebruik van, uitsluitend of in combinatie met andere manieren. Daarnaast worden klanten geworven in het (homoseksuele) uitgaansleven, in mindere mate in bordelen of door escortbureaus en in nog mindere mate in publieke ruimtes als op straat, in parken of op parkeerplaatsen. In essentie wijken deze wervingsmethoden niet af van die van oudere jongensprostitués, met dien verstande dat minderjarige jongens niet werkzaam zijn in bordelen, althans niet in die met een vergunning. Er zijn echter ook zogenaamde ‘privé-huizen’ waar minderjarige jongens klanten ontvangen of van waaruit zij als escortboy naar klanten worden gebracht. Tot op zekere hoogte hebben minderjarigen minder mogelijkheden om klanten te werven in de horeca. Homoclubs (discotheken, sauna’s) hanteren vaak een minimumleeftijd van 18 jaar, maar homocafés houden er meestal dezelfde minimumleeftijd op na als andere cafés, namelijk: 16 jaar. In principe belet echter niets jongens beneden de 16 jaar om in de nabijheid van homocafés op zoek te gaan naar klanten; hetzelfde geldt voor jongens beneden de 18 jaar in de omgeving van homoclubs.

Er zijn jongens die seks tegen vergoeding met mannen hebben en daar zelf plezier aan beleven. Met het geld dat ze verdienen, kunnen zij vaker uitgaan, duurdere kleding kopen, kortom: een luxer leven leiden. Andere jongens doen het

om hun hoofd boven water te houden, gratis onderdak te krijgen of een verslaving te bekostigen. Er zijn jongens voor wie prostitutie een vrijwel dagelijkse activiteit is en de belangrijkste, soms zelfs enige inkomstenbron vormt. Voor andere jongens is betaalde seks een meer incidentele aangelegenheid die een welkome aanvulling op hun inkomen oplevert. Al deze varianten komen we tegen bij jongensprostitués die jonger zijn dan 21 jaar.

Deze laatste leeftijdsgroep - de groep waar ons onderzoek op was gericht - valt op twee manieren in te delen. Een praktische manier is een indeling naar 'werkplek' of de manier waarop zij contact leggen met hun klanten. Daarbij kan een onderscheid gemaakt worden in drie typen: jongens die werken in een bordeel en/of in de escort; jongens die hun klanten (ook) werven via het internet (en niet werken in bordeel of escort); en overige jongens die hun klanten werven op andere manieren, zoals in de horeca, via-via, op straat, et cetera (maar niet via internet).

Praktisch voordeel van deze indeling is dat je weet waar je de jongens moet zoeken - en dat is niet onbelangrijk voor preventiewerkers en hulpverleners. Nadeel is echter dat de drie categorieën zich nauwelijks (significant) onderscheiden naar bijvoorbeeld ongewenste sekservaringen. Met andere woorden: met deze indeling naar werkplek weet je wel waar je de verschillende jongens zou kunnen vinden, maar niet echt goed om wat voor jongens het gaat, welke eventuele problemen zij hebben en of zij hulp nodig hebben.

Daarom is een typologie gezocht die hier wel rekening mee houdt. Dat levert een indeling op naar drie typen:

1. profs en weekendamateurs;
2. slachtoffers; en
3. avonturiers.

Deze typologie loopt maar heel beperkt parallel met de indeling naar werkplek. De alternatieve indeling laat verschillen in opvoeding en opleiding - zo zijn de profs en weekendamateurs het vaakst door beide ouders opgevoed en het hoogst opgeleid - en verschillen in problemen. Tegenover het 'slachtoffertype', waarvan alle jongens seks tegen hun zin hebben gehad en die bijna allemaal hulp willen bij het oplossen van hun problemen, staan de profs en weekendamateurs, die in ruime meerderheid plezier hebben in seks tegen vergoeding, en de avonturiers,

die vrijwel nooit te maken hebben gehad met geweld tijdens het 'sekswerk'. Minderjarige jongens zijn alleen onder de slachtoffers en avonturiers te vinden; profs en weekendamateurs zijn allemaal meerderjarig.

Verreweg de meeste geïnterviewde jongens zijn niet te beschouwen als beroepsprostitués, dat wil zeggen: jongens die hun sekswerk niet zien als een tijdelijke job. Dat kan overigens een kwestie van leeftijd zijn. De jongens die in de literatuur worden beschreven als beroepsprostitué zijn vrijwel altijd meerderjarig en vaak ook boven de 21 jaar. Dit terwijl de jongens die wij interviewden allemaal jonger zijn. Het is dan ook zeker denkbaar dat een deel van de geïnterviewde jongens die nu nog niet tot de profs behoren, zich alsnog zal ontpoppen tot beroepsprostitué. Het meest voor de hand ligt dit bij de jongens die nu (nog) behoren tot het avonturiertype. Gemiddeld zijn deze jongens het jongst en sommigen van hen hebben naar eigen zeggen zoveel plezier in betaalde seks, dat zij zich zouden kunnen ontwikkelen tot ware professionals.

14.3 Slachtofferschap, dwang, jongensprostitutie en hulpverlening

De mate waarin de geïnterviewde jongensprostitués ervaring hebben met seksueel misbruik is afhankelijk van hoe dit gedefinieerd wordt. In de meest brede zin zouden ze allemaal slachtoffer geweest zijn van seksueel misbruik en dwang, want allemaal hebben ze als minderjarige seks gehad met iemand 'met machtsoverwicht' (een volwassene of een minstens vijf jaar oudere minderjarige) en ook hebben ze allemaal voor hun 18e jaar seks tegen vergoeding gehad. De jongens zelf beschouwen deze ervaringen niet altijd als seksueel misbruik. Toch blijkt dat zij ook in hun eigen beleving wel vaak te maken hebben gekregen met seksueel misbruik en dwang. Bijna de helft heeft minstens één keer seks tegen zijn zin gehad. Lang niet altijd was dit in het kader van seks tegen vergoeding, maar het tekent wel de risico's waaraan deze jongens blootgesteld zijn (geweest). Temeer daar bijna een op de drie respondenten bij seks tegen vergoeding wel eens te maken heeft gehad met verbaal of (dreigend) fysiek geweld. Weliswaar mondt dit niet altijd uit in ongewenste seks. Bovendien leren ze van zulke ervaringen en nemen zij in het vervolg voorzorgsmaatregelen, maar die bieden geen volledige vrijwaring van geweld. Bovenal vereist jongensprostitutie onderhandelingsvaardigheden, want klanten die onveilige seks willen vormen bepaald geen uitzondering.

Hoewel we zicht hebben op een beperkte periode, kunnen we op basis van hun levensgeschiedenis - alcohol- en druggebruik, contact met hulpverlening en

politie, verlaten van het ouderlijk huis, (ongewenste) sekservaring, etc. - vroege en latere starters onderscheiden. Geen enkele levensloop is echter gelijk. Waar de één op jonge leeftijd uit huis is geplaatst en een strafblad heeft, daar woont de ander thuis en gaat naar school. Als een respondent ooit tegen zijn zin seksuele handelingen heeft moeten verrichten, dan gebeurde dat vrijwel zonder uitzondering vóór hij voor het eerst betaalde seks had. Er is dus waarschijnlijk wel een verband tussen seksueel misbruik en jongensprostitutie, althans bij jongens die seksueel misbruikt zijn, maar de vraag blijft of seksueel misbruik hierbij een oorzakelijke factor is. Het zou ook om een schijnverband kunnen gaan, waarbij een gemeenschappelijke (*common of third*) factor de verklaring vormt voor zowel seksueel misbruik als prostitutie. Echter: lang niet alle geïnterviewde jongens hebben seks tegen hun zin gehad. Zeker is dus dat seksueel misbruik niet de enige aanleiding is voor de entree in de jongensprostitutie.

Minderjarige jongens die slachtoffer zijn van seksueel misbruik komen bij uiteenlopende hulpverleningsinstellingen terecht, maar over het algemeen zijn dat geen speciale voorzieningen voor deze groep. Hetzelfde geldt voor jonge jongensprostitués, of ze nu wel of niet slachtoffer zijn (geweest) van seksueel misbruik. De gespecialiseerde hulpverlening lijkt vrijwel uitsluitend oudere jongensprostitués te bereiken. Daarbij zijn Oost-Europese jongens oververtegenwoordigd. Jongere jongensprostitués, zowel autochtone als allochtone, komen wel bij allerlei andere vormen van hulpverlening terecht, maar die is er meestal niet van op de hoogte dat de jongens aan betaalde seks doen. Van alle voorzieningen waar jongensprostitués mee in contact komen, hebben soa-poli's veruit het grootste bereik. Daar liggen waarschijnlijk ook de belangrijkste aanknopingspunten voor verbetering van (gezondheids)voorlichting en hulpverlening. Daarnaast - en in een eerder stadium - zouden Advies- en Meldpunten Kindermishandeling (AMK's) een belangrijke rol spelen bij het vroegtijdig signaleren van en zo nodig (doorverwijzen naar) hulpverlening bij seksueel misbruik van jongens.

14.4 *Etniciteit van slachtoffers en jongensprostitués*

De politie registreert nationaliteit en geboorteland van personen. Volgens de officiële definitie (van het CBS) wordt etniciteit echter bepaald aan de hand van het geboorteland van de ouders. In de politieregistratie kunnen hooguit eerste generatie allochtonen worden onderscheiden. Allochtonen van de tweede generatie, die zelf in Nederland zijn geboren, kunnen niet worden herkend.

Omdat 85% van de minderjarige allochtone jongens in Nederland tot de tweede generatie behoort, maar in de politieregistratie niet als zodanig herkenbaar is, zou dit tot een forse onderschatting van het aantal allochtone slachtoffers van seksueel misbruik leiden. Bij de analyse van de politiedossiers in Amsterdam-Amstelland en Twente is zoveel mogelijk getracht hiervoor te corrigeren. Van de 73 in 2007 geregistreerde minderjarige slachtoffers van seksueel misbruik buiten de familiesfeer is, voor zover na te gaan, ongeveer een kwart allochtoon. Daarbij is er een groot verschil tussen Amsterdam-Amstelland (48% allochtoon) en Twente (15% allochtoon). Dit loopt echter parallel met de bevolkingssamenstelling in beide regio's. Afgezet tegen de etniciteit van jongens van 0-19 jaar in de algemene bevolking van de politieregio lijken in Amsterdam - naast de autochtoon Nederlandse jongens - Surinaamse en overig niet-westerse (Afrikaanse) minderjarige jongens oververtegenwoordigd bij geregistreerd seksueel misbruik buiten de familiesfeer. Turkse en Marokkaanse jongens zijn daarentegen ondervertegenwoordigd. In Twente komt de etnische verdeling van de slachtoffers van seksueel misbruik buiten de familiesfeer dicht in de buurt van die van de algemene bevolking. Autochtone Nederlandse jongens en westerse allochtonen (voornamelijk Duitsers) lijken in Twente licht oververtegenwoordigd. De door sommigen veronderstelde oververtegenwoordiging van Marokkaanse jongens bij slachtofferschap van seksueel misbruik buiten de familiesfeer kunnen we op basis van de politiegegevens dus niet bevestigen.

Jonge jongens in de prostitutie hebben een zeer uiteenlopende etnische achtergrond. Vaak zijn ze in Nederland geboren, uit autochtone of allochtone ouders, maar er zijn er bijvoorbeeld ook die zelf afkomstig zijn uit het buitenland en op hun tocht langs Europese bordelen enige tijd in Nederland werkzaam zijn. Er zijn klanten met specifieke voorkeuren voor jongens van een bepaalde etniciteit. Dit geldt onder andere met betrekking tot Marokkaanse jongens. Van een dergelijke voorkeur maken de jongens gebruik. Wil de klant een Marokkaan, en ziet de jongen er (in de ogen van de klant) enigszins als zodanig uit, dan noemt hij zichzelf Marokkaan. Dit 'spelen' met etniciteit is, net als spelen met leeftijd, een voor de jongens effectieve constructie, want het levert hen (extra) geld op. Tegelijkertijd draagt dit zich voordoen als Marokkaan, een fenomeen dat we relatief vaak tegen zijn gekomen, bij aan de indruk dat Marokkaanse jongens oververtegenwoordigd zijn in de jongensprostitutie. De werkelijkheid is anders, want op geen enkele manier hebben we kunnen vaststellen dat er bovengemiddeld veel Marokkaanse jongens aan seks tegen vergoeding doen. In

elk geval niet als het gaat om jongens beneden de 21 jaar die al vóór hun 18e hun entree maakten in de jongensprostitutie.

LITERATUUR

Allen D.M. (1980) *Young Male Prostitutes: A Psychosocial Study*. *Archives of Sexual Behavior* 9(5): 399-426.

Bijleveld C. & Hendriks J. (2007) Gezin en seksueel misbruik. Overdracht van ouderschap en slachtofferschap van seksueel misbruik. *Tijdschrift voor Criminologie* 49(2):123-136.

Bovenkerk F, Komen M. & Yeşilgöz Y. (eds.) (2003) *Multiculturaliteit in de strafrechtspleging*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

Buijs L., Hekma G. & Duyvendak J.W. (2009) *Als ze maar van me afblijven. Een onderzoek naar antihomoseksueel geweld in Amsterdam*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Cusick L. (2002) Youth Prostitution: A Literature Review. *Child Abuse Review* 11(4): 230-251.

Daalder A. & Essers A. (2003) Seksuele delicten in Nederland. *Tijdschrift voor Criminologie* 45(4):354-368.

Diepenmaat A.C.M., Wal M.F. van der, Cuijpers P. & Hirasing R.A. (2006) Etnische verschillen in ongewenste ervaringen bij Nederlandse adolescenten. *TSG Tijdschrift voor Gezondheidswetenschappen* 83 (3): 51.

Donker A., Kleemans E., Laan P. van der & Nieuwbeerta, P. (2004) Ontwikkelings- en levensloop-criminologie in vogelvlucht. *Tijdschrift voor Criminologie* 46(4):322-329.

Edwards J.M., Iritani B.J. & Hallfors D.D. (2006) Prevalence and correlates of exchanging sex for drugs or money among adolescents in the United States. *Sexually transmitted infections* 82(5): 354-358.

Gelder P. van (1998) *Kwetsbaar, kleurig en schaduwrijk. Jongens in de prostitutie: een verschijnsel in meervoud*. Amsterdam: Thela Thesis.

Gemert F. van (1991) Noord-Afrikaanse en Turkse homomoordenaars. *Justitiële Verkenningen* 17(1): 87-106).

GGZ (2006) Cliënten in de ggz 2006. Amersfoort: GGZ Nederland.

Graaf H. de, Meijer S., Poelman J. & Vanwesenbeeck I. (2005) *Seks onder je 25e*. Utrecht: Rutgers Nisso Groep / Soa Aids Nederland.

Graaf H. de, Höing M., Zaagsma M. & Vanwesenbeeck I. (2007) *Tienerseks: vormen van instrumentele seks onder tieners*. Utrecht: Rutgers Nisso groep, WODC.

- Gurp L. van & Timman S. (eds.) (1998) *Kinderporno en kinderprostitutie in Nederland, de stand van zaken*. Utrecht: Child Right Worldwide en TransAct.
- Hendriks J. (2006) *Jeugdige zedendelinquenten: een studie naar subtypen en recidive*. Utrecht: Forum Educatief.
- Horn J.E. van, Bullens R.A.R., Doreleijers T.A.H. & Jäger M. (2001) *Aard en omvang seksueel misbruik en prostitutie minderjarige allochtone jongens, een verkennend onderzoek*. Amsterdam: Fora en Vrije Universiteit.
- Ijzendoorn M.H. van, Prinzie P., Euser E.M., Groeneveld M.G., Brilleslijper-Kater S.N., Noort-van der Linden A.M.T. van, Bakermans-Kranenburg M.J., Juffer F., Mesman J., Klein Velder-man M. & San Martin Beuk M. (2007) *Kindermishandeling in Nederland anno 2005: De Nationale Prevalentiestudie Mishandeling van kinderen en jeugdigen (NPM-2005)*. Leiden: Universiteit Leiden, Leiden Attachment Research Program, WODC.
- Jong D. J. de (2007) *Kapot moeilijk. Een etnografisch onderzoek naar opvallend delinquent groepsgedrag van 'Marokkaanse' jongens*. Amsterdam: Uitgeverij Aksant.
- Kamerstukken Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 300 VI, nr. 159H (Motie van het lid Arib c.s.).
- Kamerstukken Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 300 VI, nr. 163 (Verslag van een algemeen overleg).
- Kamerstukken Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, Aanspreek, 1053 (vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden).
- Kleijer-Kool L. (2006) Marokkaanse ontkennende verdachten in het kinderstrafproces. *Proces* (3): 97-105.
- Kooistra O. (2006) *Jongens huilen niet, seksueel geweld tegen allochtone jongens*. Amsterdam: Amsterdams Centrum Buitenlanders.
- Korf D.J. (1995) *Dutch treat. Formal control and illicit drug use in the Netherlands*. Amsterdam: Thesis Publishers.
- Korf D.J., Nabben T. & Schreuders M. (1996) *Roemeense trekvogels: nieuwkomers in de jongensprostitutie*. Amsterdam: Thela-thesis.
- Korf D.J., Deben L., Diemel S., Rensen P. & Riper H. (1999). Een sleutel voor de toekomst. Tel- en consumentenonderzoek onder daklozen in Amsterdam. Amsterdam: Thela Thesis.
- Korf D.J., Ginkel P. van & Wouters M. (2004). *Je ziet het ze niet aan. Zwerfjongeren in Flevoland*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.
- Korf D.J., Vliet E. van, Knotter J. & Wouters, M. (2005) *Tippelen na de zone*.

- Straatprostitutie en verborgen prostitutie in Amsterdam*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.
- Lamers-Winkelmann F., Slot N.W., Bijl B. & Vijlbrief A.C. (2006) *Scholieren Over Mishandeling, resultaten van een landelijk onderzoek naar de omvang van kindermishandeling onder leerlingen van het voortgezet onderwijs*. Amsterdam: Vrije Universiteit en PI Research.
- Lampe A. (2002) The prevalence of childhood sexual abuse, physical abuse and emotional neglect in Europe. *Zeitschrift fur psychosomatische medizin und psychotherapie* 48: 370-380.
- Leuw E., Bijleveld C. & Daalder A. (2003) Seksuele delinquenten. *Tijdschrift voor Criminologie* 45(4):330-337.
- Leuw E, Bijl E.V. & Daalder A. (2004) *Pedoseksuele delinquentie. Een onderzoek naar prevalentie, toedracht en strafrechtelijke interventies*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Loeber R. & Farrington D.P. (2004) Verschillende oorzaken van delinquentie tussen etnische en nationale groepen. *Tijdschrift voor Criminologie* 46(4):330-346.
- McMullen R. (1987) Youth prostitution: a balance of power. *Journal of Adolescence* 10: 35-43.
- Nabben T., Benschop A. & Korf D.J. (2005) *Antenne 2004. Trends in alcohol, tabak en drugs bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.
- Nabben T., Benschop A. & Korf D.J. (2007) *Antenne 2006. Trends in alcohol, tabak en drugs bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.
- Nadon S.M, Koverola C. & Schludermann E.H. (1998) Antecedents to Prostitution, Childhood Victimization. *Journal of Interpersonal Violence* 13(2): 206-221.
- Pedersen W. & Hegna K. (2003) Children and adolescents who sell sex: a community study. *Social Science & Medicine* 56(1): 135-147.
- Poel S. van der (1991) *In de Bisnis: professionele jongensprostitutie in Amsterdam*. Arnhem: Gouda Quint.
- Qrius (2005) *Jongeren 2005. Het speelveld verandert*. Amsterdam: Qrius.
- Repetur L., Meinster N., De Kinderen M. & Schakenraad M. (eds.) (2005) *Naar een effectieve en samenhangende aanpak van jeugdprostitutie*. Utrecht: Transact, Informatiepunt Jeugdprostitutie.
- Seng M.J (1989) Child Sexual Abuse and Adolescent Prostitution: A Comparative Analysis. *Adolescence* 24(95): 665-675.
- Silbert M.H. & Pines A.M. (1983) Early Sexual Exploitation as an Influence in Prostitution. *Social Work* 28(4): 285-289.

Svedin C.G. & Priebe G. (2007) Selling sex in a population-based study of high school seniors in Sweden: Demographic and psychosocial correlates. *Archives of sexual behaviour* 36(1): 21-32.

Transact (2005) *Factsheet jongensprostitutie: feiten en cijfers*. Utrecht: TransAct

Weijnen F. (2006) *De schaduw bedreigd, een explorerend onderzoek naar de effecten van toezicht op mannelijke prostitués in Amsterdam*. Enschede: Universiteit van Twente.

Widom C.S & Ames M.A. (1994) Criminal Consequences of Childhood Sexual Victimization. *Child Abuse and Neglect* 18: 303-318.

Wijk A.Ph. van (2005) *Juvenile sex offenders and non-sex offenders: a comparative study*. Wageningen: Ponsen & Looien.

Wittebrood K. (2004) Van delictmelding tot officiële aangifte: sprake van sociale ongelijkheid? *Tijdschrift voor Criminologie* 46(1): 56-71.

Wittebrood K. (2006) *Slachtoffers van criminaliteit: feiten en achtergronden*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.